

RAAP BELGIË – RAPPORT 833

ARCHEOLOGIE NOTA

Kielsbroek site Aquafin Fase II Recyclagepark te Antwerpen

[PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek – 2022C133

[COLOFON]

[TITEL] Archeologienota Kielsbroek site Aquafin Fase II Recyclagepark te Antwerpen (Archeologisch Vooronderzoek)
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2022C133

[VERSIE] 12 april 2022

[AUTEUR(S)] I. Depaepe & C. Swaelens

[PROJECTLEIDER] C. Ryssaert

[PROJECTMEDEWERKERS]

[PROJECTBEGELEIDER]

[AARDKUNDIGE]

[RAAPPROJECT] ANK102

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2022

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	2
1 Gemotiveerd advies - geen vervolg.....	3
1.1 Samenvatting van het vooronderzoek.....	3
1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	3
1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site.....	4
1.3 Impactbepaling.....	4
2 Programma van maatregelen.....	5

1 GEMOTIVEERD ADVIES – GEEN VERVOLG

1.1 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Kielsbroek site Aquafin Fase II Recyclagepark te Antwerpen. Dit gebeurde in functie van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Het archeologisch vooronderzoek had tot doel na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Topografisch is het plangebied gelegen op de rechteroever van de Schelde, in het lager gelegen deel van de noordelijke helling van een hooggelegen plateau ten zuiden van Antwerpen. Volgens de quartairgeologische kaarten bevindt het plangebied zich in een milieu waarin sedimentatie en sedimentatie (veenvorming) sterk onder invloed van de zee (en zeespiegelrijzing) staan, maar waar mariene afzettingen zelf ontbreken. Opvallend hierbij is dat er op ca. 1 km ten zuidwesten van het plangebied een grote holocene geul aanwezig moet geweest zijn. Uit landschappelijk onderzoek in de omgeving van het plangebied is aan het licht gekomen dat het om een omgeving met een complexe ontwikkelingsgeschiedenis ging die sterk onder invloed van de Schelde stond.

Het is duidelijk dat de plateaus langs de Schelde een grote aantrekkingskracht uitoefende op bewoning uit verschillende periodes. Over het landschapsgebruik van de lager gelegen delen in de alluviale vlakte is echter zeer weinig gekend. In deze zone op de rechteroever van de Schelde waar het plangebied zich bevindt, is geen reconstructie van de menselijke aanwezigheid mogelijk voor de periode tussen de prehistorie en de late middeleeuwen. Historische bronnen geven aan dat de omgeving vanaf de 12de en 13de eeuw ingepolderd werd. Reeds rond 1300 zijn de oevers van een groot deel van het estuarium van de Schelde tot Antwerpen en Zwijndrecht ingedijkt. In de periode 1350-1600 kwamen echter meer overstromingen voor. Deze hadden voornamelijk menselijke oorzaken: door winning van klei (baksteenproductie) en veen (brandstof) ontstond er een zekere inklinking (daling) van de bodem waardoor de gronden lager kwamen te liggen. De CAI-indicatoren zijn voornamelijk gelinkt aan 16de-, 18de- en 19de-eeuwse structuren die gelinkt zijn aan de verschillende fases in de strategische verdediging van de stad Antwerpen. De resten uit de nieuwste tijd betreffen vaak structuren die te associëren zijn met de Brialmontverdedigingslinie. Tot ca. 1870 was Hoboken een dunbevolkt landelijk gebied met een focus op landbouw en veeteelt, aanvankelijk voornamelijk op de poldergronden, daarna groeide het landelijke polderdorp in snel tempo uit tot een industrielandchap met een ver ontwikkeld sporen- en wegennetwerk, en verstedelijkte bewoning in het zuiden.

Er is voor het plangebied 'Fase II' een zeer lage verwachting op steentijdsites en een algemene lage verwachting op sporensites uit de historische periodes opgesteld, maar op basis van het historisch kaartmateriaal en de orthofoto's uit de 20ste en 21ste eeuw kan gesteld worden dat het landgebruik de bodemgaafheid in het plangebied enorm heeft aangetast. De verstoringshistoriek van het plangebied zorgt met andere woorden voor een zeer lage kans op het aantreffen van in situ bewaarde vindplaatsen die in tijd en ruimte kunnen worden geïnterpreteerd.

Er kan gesteld worden dat de beperkte oppervlakte en spreiding van de geplande bodemingrepen die mogelijk dieper reiken dan de afgraving van de bouwvoor geen verder archeologisch onderzoek toelaten met oog op nuttige kennisvermeerdering. Deze trefkans staat niet in verhouding met mogelijke toekomstige onderzoeksinspanningen, waardoor een negatieve kosten-batenanalyse wordt bekomen. Op basis van het onderzoek blijkt aldus dat verder onderzoek niet tot kenniswinst zal leiden.

Er worden geen verdere maatregelen geadviseerd.

1.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Tijdens het bureauonderzoek zijn de noodzakelijke landschappelijke, archeologische en historische data geraadpleegd. Op basis van deze gegevens is een uitspraak gedaan worden over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd.

1.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Voor het plangebied geldt een **zeer lage verwachting op vindplaatsen van jager-verzamelaars**. Het plangebied bevindt zich in de lager gelegen delen van de alluviale vlakte van de Schelde, richting de noordelijke helling van een hoger gelegen plateau ten zuiden van Antwerpen. Uit landschappelijk onderzoek in de omgeving van het plangebied is aan het licht gekomen dat het om een omgeving met een complexe ontwikkelingsgeschiedenis ging die sterk onder invloed van de Schelde stond. Hoewel er sprake is van dekzand, was dit mogelijk een onaantrekkelijke plaats voor bewoning, aangezien in de onmiddellijke omgeving zones met gunstigere omstandigheden voorhanden waren. Over het landschapsgebruik van de nattere delen in de prehistorie is weinig bekend, dus geïsoleerde puntvondsten kunnen in principe niet uitgesloten worden.

Voor het plangebied geldt in het algemeen een **lage verwachting op sporenvindplaatsen**. Uit landschappelijk onderzoek in de omgeving van het plangebied is aan het licht gekomen dat het om een omgeving met een complexe ontwikkelingsgeschiedenis ging die sterk onder invloed van de Schelde stond. Hierdoor wordt de verwachting op bewoningssites vanaf het neolithicum tot de 12de-13de eeuw als laag ingeschat. Dergelijke zeer natte omgeving was weinig geschikt voor bewoning, aangezien in de onmiddellijke omgeving zones met gunstigere omstandigheden voorhanden waren. Er is enige trefkans op (veen)ontginningssporen uit de inpolderingsperiode, en ook resten van watergebonden activiteiten zijn niet uitgesloten. Vanaf de 12de en 13de eeuw lag het plangebied in een polderlandschap. De historische kaarten tonen zeer verspreide bewoning, met enige concentratie van bebouwing op de scheiding tussen hoge en lage gronden. De kans op bewoonde vindplaatsen vanaf de 12de-13de eeuw is dus ook klein. Geïsoleerde sporen en/of vondsten zijn hierbij niet uitgesloten.

1.3 IMPACTBEPALING

De geplande ingrepen in Fase II hebben met zekerheid een impact op de bodem. Er is voor het plangebied een zeer lage verwachting op steentijdsites en een algemene lage verwachting op sporensites uit de historische periodes opgesteld, maar op basis van het historisch kaartmateriaal en de orthofoto's uit de 20ste en 21ste eeuw kan gesteld worden dat het landgebruik de bodemgaafheid in het plangebied enorm heeft aangetast. De verstoringshistoriek van het plangebied zorgt met andere woorden voor een zeer lage kans op het aantreffen van *in situ* bewaarde vindplaatsen die in tijd en ruimte kunnen worden geïnterpreteerd. Deze trefkans staat niet in verhouding met mogelijke toekomstige onderzoeksinspanningen, waardoor een negatieve kosten-batenanalyse wordt bekomen.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Er wordt **geen verder archeologisch onderzoek** geadviseerd.

Wel blijft de **meldingsplicht** gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.